

45 LISINSKI
1973-2018
ZA SVA VREMENA
DAN DVORANE

**GLAZBE
SVIJETA**

Subota, 29. prosinca 2018. u 19.30 sati
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

45 LISINSKI
1973-2010
ZA SVA VREMENA

VALENTINA FIJAČKO KOBIC, sopran
IVANA SRBLJAN, mezzosopran
TOMISLAV MUŽEK, tenor
LUCIANO BATINIĆ, bas

LATICA ANIĆ, violončelo
EVA GORETA, glasovir
LOVRE MARUŠIĆ, glasovir
PAVAO MAŠIĆ, orgulje
FILIP MERČEP, marimba
LOVRO PERETIĆ, gitara

AKADEMSKI ZBOR IVAN GORAN KOVAČIĆ
LUKA VUKŠIĆ, zborovođa
SIMFONIJSKI ORKESTAR I ZBOR HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE
IVO LIPANOVIĆ, dirigent

Stjepan Šulek

Finale iz Koncerta za orgulje i orkestar, *Memento*
Pavao Mašić, orgulje

Camille Saint-Saëns

Labud iz suite *Karneval životinja*
Latica Anić, violončelo

Keiko Abe

Prizma rapsodija za marimbu i orkestar
Filip Merčep, marimba

Joaquín Rodrigo

Danza de las hachas i *Canario* iz *Fantasia para un gentilhombre*
Lovro Peretić, gitara

Frédéric Chopin

Valcer u cis-molu, op. 64, br. 2
Eva Goreta, glasovir

George Gershwin

Rapsodija u plavom, za glasovir i orkestar
Lovre Marušić, glasovir

* * *

Johann Strauss mlađi

Carski valcer, op. 437

Aleksandr Porfirevič Borodin

Baletna suite *Polovječki plesovi* iz 2. čina opere *Knez Igor*

Zoltán Kodály

Intermezzo iz suite *Háry János*
Dubravko Češnjak, cimbal

Bedřich Smetana

Ples komedijaša iz 3. čina opere *Prodana nevjesta*

Georg Friedrich Händel

Aleluja, završni zbor drugog dijela oratorija *Mesija*

Giuseppe Verdi

Zbor *židovskog roblja* (*Va, pensiero*) iz 3. čina opere *Nabucco*

Ludwig van Beethoven

Finale iz *Devete simfonije* u d-molu, op. 125

Poziv na ples!

Nakon koncerta u predvorju Velike dvorane nastupit će grupa SuperStary (Davor Štern, klavijature i vokal, Željko Marinac Mačor, bubnjevi, Damir Kukavica, bas-gitara i vokal, Goran Ivas, vokal i gitara, Hrvoje Šolić, solo gitara i vokal). **Na programu su klasici rock&rolla.**

Lisinski, zgrada s dušom

– u povodu 45. obljetnice

6

Pet je godina minulo otkako su Zagreb i ljubitelji glazbe iz cijele Hrvatske obilježili četiri desetljeća trajanja Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog.

Tadašnjom se prigodom podsjetilo podjednako na stvaraocę projekta, kao i na graditelje te na mnoge pregaoce koji su radni vijek, znanje i napore ugradili u održavanje i rad jedne od središnjih ustanova (ne samo objekta) hrvatske kulture.

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog danas proslavlja 45. obljetnicu otkako je otvorena za javnost svečanostima kojima je pribivao golem broj Zagrepčana. Sjećanje na te daleke početke još uvijek traje i dobro je da je tako. Zaboraviti to, značilo bi otkinuti se od korijena, od početaka koji su promijenili sliku glazbenog, a time i kulturnog života grada Zagreba i Hrvatske. Stoga se podsjetimo na njih i danas.

Zgrada je autorski projekt arhitekata Marijana Haberlea, Minke Jurković i Tanje Zdvoržak. Projekt konstrukcije izradio je inž. Eugen Ehrlich sa suradnicima, inženjerima Milanom Andrakovićem, Veselinom Simovićem i Zvonimirom Žagarom. Probleme akustike koncertnih prostora rješavali su poznati svjetski stručnjaci: Heinrich Keilholz iz Hannovera te Albert Pregernik iz Zagreba. Projektantska lista raznovrsnih instalacija i projekata detalja nove koncertne dvorane sadrži i imena daljnja 23 inženjera. Osnovne građevinske radove izvelo je poduzeće *Tehnika* iz Zagreba, uz koje su na dovršenju objekta surađivala 24 domaća i 12 inozemnih poduzeća.

Poznata je i priča o tome kako je Odbor za izgradnju, nakon što je Ivo Vuljević 1. kolovoza 1971. imenovan direktorom objekta u izgradnji, uspio ubrzati poslove i nakon punih dvanaest godina Dvorana je 29. prosinca 1973. bila spremna primiti sve koji su željno iščekivali taj svečani trenutak. Obracaujući se uzvanicima, Ivo Vuljević je u pozdravnoj riječi kazao: „Svjesni smo da je u ovu našu koncertnu dvoranu osim našega truda ugrađeno još i mnogo zajedničkih odricanja i ljubavi za svoj grad, mnogo dobrih želja, nada i ambicija, mnogo naše odlučnosti da ustrajemo na ostvarenju ciljeva koje smo si kao grad i društvo u cjelini postavili.“ Sada već legendarni direktor Dvorane, Ivo Vuljević bio je čovjek vizije i tako je i djelovao sve do umirovljenja 1986. godine, postavivši ljestvicu standarda veoma visoko, podjednako u odnosu na održavanje i opremu Dvorane, kao i na program, nastojeći sa suradnicima, ali i suradnjom s partnerskim institucijama koje su djelovale u prostorima Dvorane (Zagrebačkom filharmonijom, Koncertnom direkcijom Zagreb, Hrvatskom radiotelevizijom i Hrvatskom glazbenom mladeži) programima ponuditi posjetiteljima priredbi ono najbolje ne samo iz zemlje nego i iz svijeta.

Činjenica je da je postojanje Dvorane izmijenilo repertoarne sadržaje zagrebačkih organizatora koncertnih priredbi. Odjednom je mnogo toga postalo moguće. Dvorana i njezin ravnatelj otvoreni su za velike, složene projekte, od kojih neki angažiraju sve prostore zgrade, šireći se i predvorjima, poput pojedinih programa Muzičkog biennala Zagreb, i tematskih izložbi vezanih uz Vuljevićevo nastojanje da početkom osamdesetih razvije ideju o revitalizaciji nekih važnih skladateljskih imena hrvatske glazbene baštine. „Sve ovo činimo“, kazao je tada Vuljević, „u nadi da će nas kulturna javnost i publika, kao uvijek do sada, podržati u nastojanju zajedničkog oživljavanja naše vrijedne glazbene baštine, jednako kao i novih vrijednih suvremenih djela naših skladatelja.“ Svim se tim programima znatno obogaćivala ne samo – kako je to uobičajeno reći – kulturna ponuda grada, nego je publici postalo dostupno slušanje uživo mnogih velikih vokalno-instrumentalnih djela, koncertnih izvedbi opera, glasovitih orkestara, dirigenata i solista. Time se nije samo neprestance povećavao broj zainteresiranih slušatelja, nego je i obogaćivan njihov svjetonazor, obrazujući ih i oplemenjujući živim izvedbama, što je prednost koju i najbolja snimka jedva može doseći. Živosti su pridonijele i redovite kazališne predstave u Maloj dvorani, osobito one *Teatra u gostima*, ali i razgovori s gostujućim umjetnicima, organizirani nakon pretplatničkih koncerata iz ciklusa *Lisinski subotom*.

Godine 1986. dolazi do smjene. Vuljevića je nakon odlaska u mirovinu naslijedio Lovro Lisičić, koji je prepoznao vrijednosti Vuljevićeve ostavštine i nastavio na njoj graditi dalje. Međutim, počelo se osjećati da godine prolaze i da bi trebalo u zgradu ulagati želi li je se sačuvati za budućnost. Ali sredstava je, podjednako kao i razumijevanja, sve manje; bliži se, traje i prolazi Domovinski rat i zna se što su prioriteta. Godine 1998. obnavlja se, doduše, Mala dvorana, ali iz Dvorane poručuju da je to kap u moru potrebnih obnova. Stoga 2003. u povodu obilježavanja 30. obljetnice Dvorane, ravnatelj Lisičić upozorava da *Lisinski* može postati „palača za novo stoljeće“ jedino ako se „provede temeljita obnova zgrade i tehničke opreme i, naravno, jačanjem profesionalnoga osoblja, u prvome redu mladim stručnjacima“. Prije pet godina, desetljeće poslije, ispraćena je godišnjica, između ostalog, i prisjećanjem da izvorni projekt arhitekta Marijana Haberlea, koji je svojedobno prihvaćen na natječaju i za koji je dobio Nagradu grada Zagreba, nikad nije dovršen. „Nedostaje li nam nešto kada iz Dvorane pogledamo prema ruševini Paromlina,“ zapisala sam tada, „na parking koji raste u kompleksu sasvim drugačije zamišljenog trga ispred Dvorane? Ispuni li nas sjetom pogled na ponešto oronulu unutrašnju opremu, pomisao na broj i kakvoću instrumenata kojima su opremljene dvorane sličnog značenja u svijetu?“

Je li se u tih pet godina nešto promijenilo ili je omiljeno zagrebačko okupljalište prešlo dobnu granicu, poslije koje bi o obnovi trebalo drugačije razmišljati?

Aktualnog ravnatelja Dražena Siriševića zacijelo more teške brige. Čuju se i primjedbe kako je previše i neumjereno otvorio vrata estradi. Uz takve i slične primjedbe kao da se ne vodi računa o tome da se

posljednjih godina nije promijenila samo struktura publike, nego i odnos prema pojedinim glazbenim žanrovima. Različiti su glazbeni žanrovi od početka gostovali u *Lisinskom*, samo je danas drugačije strukturiran ukus javnosti. Uostalom, sjećam se senzacije koju je izazvao Vice Vukov, kad je 1990. nastupao četrnaest puta uzastopce pred rasprodanim *Lisinskim*. Do danas nitko nije uspio doseći taj broj i nitko se tada nije pitao: estrada da ili ne u *Lisinskom*?

Slijedi usto i pitanje o odgojnoj ulozi velikog organizatora kao što je *Lisinski*. Usuđujem se kazati kako je rijetko što danas u nas tako skupo kao preuzimanje odgojne uloge u pojedinim segmentima umjetnosti i kulture. A za takvo što je *Lisinski* ponajmanje odgovoran.

Pitanje je također jesu li uistinu prošla vremena kad smo kulturu i umjetnost isticali kao nacionalnu prednost i dičili se ljudima, manifestacijama, okolnostima, koje su tu prednost stvarale?

Brojna su sjećanja iz tih vremena na susrete s velikanima glazbe 20. stoljeća. Teško ih je sve i nabrojiti, ali neki se likovi nameću sami od sebe jer su osobni susreti s njima obogatili njihov umjetnički trag u Zagrebu.

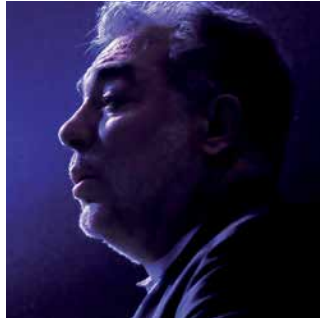
Je li to Leonard Bernstein, Sergiu Celibidache, Charles Aznavour, Arturo Benedetti Michelangeli, Mstislav Rostropovič, Emil Gilels, Luciano Berio, Svjatoslav Richter, Gidon Kremer ili Zubin Mehta, koji je 1994. – vidno zadovoljan što je opet u Zagrebu – uoči pokusa u Velikoj dvorani dobacio glazbenicima Izraelske filharmonije: „Pazite sada što radite, ovo vam je prvi pravi nastup na turneji!“ Netko drugi prisjetio bi se drugih velikana i drugih susreta i imao bi podjednako pravo. Velikana je bilo suviše da bi ih se moglo skupiti u nekoliko prigodnih redaka.

Mnogi od njih danas su još samo uspomene, njihovi su tragovi sačuvani na nosačima zvuka s interpretacijama koje su našu i njihovu realnost na trenutak uzdizale u čudesne predjele nezaboravnih umjetničkih doživljaja.

Zato se nikad ne bi smjelo za Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog kazati: pa to je samo zgrada, popraviti će se krov, obnoviti lusteri, sjedalice, nabaviti novi pultovi... i gotovo. Nikako neće biti pogrešno reći – posebno ne u ovoj slavljeničkoj prigodi – da je *Lisinski* zgrada s dušom, jer dok god postoji, u njoj su, iako nevidljivi, i tragovi velikih glazbenika koji su tijekom desetljeća prolazili njezinim dvoranama, hodnicima, galerijama, ostavljajući svoj dah na njezinim prozorima i dodir na glazbalima, kao i na rukama svojih domaćina.

Stoga je čuvanje Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog zadaća od prvorazredne važnosti, i za one koji su njezina publika, a posebno za one koji se skrbe za to – ili bi to trebali činiti – da „zgrada s dušom“ doista to i ostane, kako bi je naraštaji koji dolaze znali prepoznati.

Dirigent **Ivo Lipanović** rođen je u Dubrovniku, a podrijetlom je iz Lumarde na Korčuli. Dirigiranje je studirao na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u klasi prof. Igora Gjadrova te kod Lovre pl. Matačića. Godine 1986. pobijedio je na natjecanju mladih dirigenata u Zagrebu te je iste godine, na poziv maestra Vjekoslava Šuteja, angažiran kao zborovođa i dirigent u Operi HNK-a u Splitu. Od 1992. do 1998. godine ravnatelj je Opere HNK-a u Splitu i umjetnički ravnatelj glazbenog programa Splitskog ljeta. U Splitu je ravnao brojnim koncertima, baletima i opernim premijerama, među kojima se ističu Verdijeve opere *Lombardijci* i *Falstaff*, integralna izvedba *Aide*, potom *Carmen* Georgesa Bizeta, *Salome* Richarda Straussa te prva scenska izvedba u Hrvatskoj dramske legende Hectora Berlioza *Faustovo prokletstvo*.

Gostuje u Operi HNK-a u Zagrebu, Operi HNK-a Ivana pl. Zajca u Rijeci te dirigira orkestrima Zagrebačke filharmonije, Simfonijskim orkestrom HRT-a, Dubrovačkim simfonijskim orkestrom te Varaždinskim komornim orkestrom. U inozemstvu dirigira Simfonijskim akademskim orkestrom iz Seula, Simfonijskim orkestrom Beneventa, Orkestrom opere iz Cagliarija, Orkestrom Arena di Verona, Orkestrom Deutsche Oper iz Berlina, Filharmonijskim orkestrom Nice, MDR simfonijskim orkestrom iz Leipziga, Slovenskom filharmonijom i Simfonijskim orkestrom Slovenske radiotelevizije. Godine 1998. prouzvoditi i snima ciklus madrigala za djevojački zbor i instrumentalni ansambl *Spiriti eccellenti* hrvatskoga skladatelja Petra Bergama. Od 1995. godine intenzivno nastupa u inozemstvu; u Seulu ravna premijerom Verdijeve *Don Carlosa*, u Državnoj operi u Ankari izvodi Orffovu kantatu *Carmina burana*, Giordanovu operu *Andrea Chénier*, Bizetovu *Carmen* te Gounodova *Fausta*. U Italiji s velikim uspjehom prvi put nastupa u Cagliariju s *Faustom*, kao i u Sassariju s Mascagnijevom *Cavallerijom rusticanom*. Tijekom 1996. godine u Veroni s pijanistom Aldom Ciccolinijem integralno izvodi Saint-Saënsove glasovirske koncerte i simfonije Felixa Mendelssohna. Stalni je gostujući dirigent u Teatro Lirico Sperimentale u Spoletu i višegodišnji docent na specijalizaciji za mlade pjevače i orkestralne glazbenike, gdje je ujedno i dirigirao premijerama Gounodova *Fausta*, Massenetova *Werthera*, *Figarova pira* W. A. Mozarta, *Cavallerije rusticane* Pietra Mascagnija, *Suzaninih tajni* Ermanna Wolf-Ferrarija, *Manon Lescaut* Giacomo Puccinija. U ožujku 2000. godine dirigira premijerom *Evgenija Onjegina* P. I. Čajkovskog u Operi u Nici s velikim opernim zvijezdama Barbarom Hendricks, Vladimirom Černovom, Zoranom Todorovićem i Mattijem Salminenom. Nakon uspješnog prvog nastupa u Deutsche Oper u Berlinu s Orffovim djelom *Carmina burana* u listopadu 1999., ponovno je angažiran u toj kući te s velikim uspjehom, na dan obljetnice Verdijeve smrti, 27. siječnja 2001., dirigira svečanom predstavom *Falstaffa*. Nakon *Evgenija Onjegina*

u Nici, počinje plodnu umjetničku suradnju sa sopranisticom Barbarom Hendricks. Zajedno koncertno nastupaju u Švicarskoj i Francuskoj, a u listopadu 2003., nakon uspješnog koncerta u Zagrebu, ostvaruju veliku francusku turneju sa završetkom u pariškom Théâtreu du Châtelet. Od 2001. do 2003. godine bio je na dužnosti glavnog glazbenog ravnatelja državne opere u Ankari i festivala u Aspendosu. Dobitnik je Nagrade *Milka Trnina* Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika za 2003. godinu. U Brescii 2004. dirigira Puccinijevom *Madama Butterfly* u povodu stote obljetnice konačne verzije te opere, nastupajući s ansamblima veronske Arene. U Teatru Filarmonico u Veroni, 2005. postavlja novu produkciju Verdijeve *Traviate*. Posljednjih nekoliko godina intenzivno nastupa u hrvatskim opernim kućama. U sezoni 2007./2008. u sva četiri nacionalna kazališta dirigira premijerama: Gotovčevim *Erom s onoga svijeta* u HNK-u Ivana pl. Zajca u Rijeci, Puccinijevom *Manon Lescaut* u HNK-u Split, Puccinijevim *Triptihom* u HNK-u Zagreb te opernim diptihom u HNK-u Osijek – *Aleko* Sergeja Rahmanjinova i *Cavalleria rusticana* Pietra Mascagnija. Godine 2009. u Teatru *Vittorio Emanuele* u Messini ravna premijerom Bizetove *Carmen*, a u Rijeci prouzvedbom nove hrvatske opere, *Casanova u Istri* Alfija Kabilja. Iduće godine vrlo su dobro primljene koncertne izvedbe Mascagnijeve *Cavallerije rusticane* i Leoncavallovih *Pagliaccija* na festivalu *Luglio musicale Trapanese* na Siciliji, gdje sljedećih godina postavlja Puccinijevu *Toscu* i Bizetovu *Carmen*. U sklopu Muzičkog biennala Zagreb dirigira prouzvedbom opere *Maršal* Silvija Foretića u HNK-u Split 2011. godine.

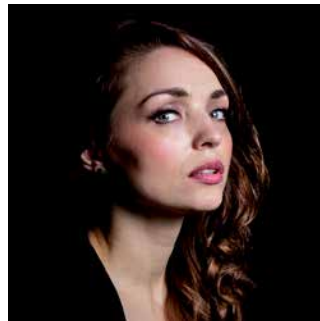
Sa sopranisticom Invom Mulom i Zagrebačkom filharmonijom za izdavačku kuću Virgin snimio je album opernih arija *Il bel sogno*. Sa sopranisticom Elenom Mošuc i Zborom i Simfonijskim orkestrom HRT-a u izdanju Sony Classical snimio je album *Donizetti Heroines*. Uz maestra Vjekoslava Šuteja, višegodišnji je dirigent humanitarnog spektakla *Opera pod zvijezdama* na zagrebačkoj Šalati, kao i mnogih koncerata Zagrebačke filharmonije na kojima su nastupile operne zvijezde José Carreras, Inva Mula i Denyce Graves. Od 2007. djeluje kao samostalni umjetnik stalno nastanjen u Zagrebu, a od listopada 2014. postavljen je za ravnatelja opere Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu i ravnatelja glazbenog programa Splitskog ljeta.

Sopranistica **Valentina Fijačko Kobić** jedna je od najistaknutijih umjetničkih osobnosti na aktualnoj hrvatskoj opernoj sceni, a jednako je prisutna i na koncertnom podiju. Suraduje s vodećim hrvatskim dirigentima i orkestrima. Pjevanje je počela učiti u rodnom Varaždinu, a studij solo pjevanja upisala je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, gdje je diplomirala i magistrirala u razredu Lidije Horvat Dunjko. Usavršavala se u

Beču pod pedagoškim vodstvom *Kammersängerin* Olivere Miljaković. Tijekom školovanja sudjelovala je na brojnim hrvatskim i inozemnim natjecanjima, a u dva je navrata osvojila prvu nagradu na Natjecanju učenika i studenata glazbe i plesa (Dubrovnik, 2001. i 2003.). Tijekom studija nagrađena je Dekanovom nagradom Muzičke akademije, Rektorovom nagradom i Nagradom *Marija Borčić*. Dobitnica je i Nagrade *Ivo Vuljević* 2003., nagrade Zagrebačke filharmonije i PBZ American Expressa (2004.), Nagrade hrvatskog glumišta (2007.), *Antun Marušić*, *Milka Trnina* (2008.) te godišnje nagrade Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu (2014., 2018.). Godine 2001. debitirala je na sceni HNK-a u Zagrebu kao Lauretta u operi *Gianni Schicchi* G. Puccinija. Od 2003. do 2006. bila je solistica Opere HNK-a u Osijeku, a od 2007. do lipnja 2018. godine bila je članica Opere HNK-a u Splitu. Od lipnja 2018. prvakinja je opere HNK-a u Zagrebu. Njezin operni repertoar obuhvaća gotovo sva stilska razdoblja, u rasponu od talijanske ranobarokne opere *Pompeo Magno* F. Cavallija do lirske fantazije *Dijete i čarolije* M. Ravela. Ostvarila je niz zahtjevnih sopranskih uloga, među kojima su *Bastienne (Bastien i Bastienne)*, *Fiordiligi (Cosi fan tutte)*, *Susanna (Figarov pir)*, *Zerlina i Donna Elvira (Don Giovanni)*, *Papagena i Pamina (Čarobna frula)* W. A. Mozarta; *Mimi (La Bohème)*, *Lauretta (Gianni Schicchi)*, *Genoveva (Sestra Angelica)* G. Puccinija; *Adina (Ljubavi napitak)* G. Donizettija, *Desdemona (Otello)* G. Verdija, *Mařenka (Prodana nevjesta)* B. Smetane, *Ksenija (Boris Godunov)* M. P. Musorgskog, *Margareta (Faust)* Ch. Gounoda, *Micaëla (Carmen)* G. Bizeta... Posebnu pažnju posvećuje sopranskim ulogama u operama hrvatskih skladatelja: *Nikola Šubić Zrinjski* I. pl. Zajca, *Adel i Mara* J. Hatzea, *Ero s onoga svijeta* J. Gotovca, *Splićki akvarel* I. Tijardovića, *Postolar od Delfta* B. Berse.

Mezzosopranistica **Ivana Srblijan** nakon studija teorije glazbe završava studij solo pjevanja u klasi Vlatke Oršanić na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu. Usavršavala se kod Dennisa O'Neilla na The Wales International Academy of Voice u Cardiffu. Od 2004. članica je solističkog ansambla Opere HNK-a Ivana pl. Zajca u Rijeci. Osvaja nagrade na međunarodnim natjecanjima, a prvi veliki uspjeh postiže ulogom *Carmen* u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, za koju prima Rektorovu nagradu. Još u vrijeme studija solo pjevanja, sa Simfonijskim orkestrom i Zborom Muzičke akademije bilježi brojne nastupe. Od profesionalnih suradnji izdvajaju se nastupi u ciklusu Simfonijskog orkestra HRT-a, sa Zagrebačkom filharmonijom, Hrvatskim komornim orkestrom, s Cantus Ansablom, Panonskom filharmonijom, Jyväskylä Sinfonijom, s ansablom I Solisti Veneti, na Muzičkom biennalu Zagreb, na Osorskim glazbenim večerima, Dubrovačkim ljetnim igrama, Splitskom ljetu, Festivalu sv. Marka, Riječkim ljetnim noćima

te gostovanja u Sloveniji, Srbiji, Njemačkoj, Austriji, Mađarskoj, Italiji i Finskoj. U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu prvi put je nastupila 2010. u Mozartovoj operi *Čarobna frula*, u HNK-u u Osijeku 2013. u Verdijevoj operi *Nabucco*, a 2014. u riječkom HNK-u Ivana pl. Zajca u operi *Jevgenij Onjegin* P. I. Čajkovskog te 2015. u HNK-u u Splitu u Bizetovoj operi *Carmen*. Sudjelovala je i u dramskim predstavama Kazališta Gavella i *Ulysses*, snimala glazbu za igrane filmove, televizijske emisije i dramske predstave. Od posljednjih velikih projekata izdvajaju se izvedbe uloga *Carmen* u Finskoj s Jyväskylä Sinfonijom, *Jokaste* u Pečuhu na otvaranju koncertne sezone Panonske filharmonije, prvi nastup u ulozi *Didone* u Purcellovoj operi *Didona i Eneja*, zatim *Charlotte* u Massenetovoj operi *Werther*, izvedba monoopere *Ljudski glas* Francisa Poulenca u Teatru &TD, izvedba *Dalile* u Saint-Saënsovoj operi *Samson i Dalila* u HNK-u u Splitu 2015. te nastup sa Zborom HRT-a i Orkestrom Wiener Concert-Vereina u Musikvereinu u Beču 2016. godine.

Tenor **Tomislav Mužek** rođen je 1976. u njemačkome Siegenu. U Beču je diplomirao solo pjevanje na Sveučilištu za glazbu i scensku umjetnost 1999., s najvišim ocjenama. Iste godine osvojio je prvu nagradu na Međunarodnom pjevačkom natjecanju *Ferruccio Tagliavini*. Oratorij i *Lied* studirao je u razredu Roberta Holla, a zatim se usavršavao kod Marianne Spiecker-Henke. U sezoni 1999./2000. bio je angažiran u Bečkoj državnoj operi, gdje je kao najmlađi član solističkog ansambla nastupao u manjim ulogama, istovremeno gostujući u Teatru Comunale u Bologni u zahtjevnoj solističkoj dionici u *Petite Messe Solennelle* Gioacchina Rossinija. Od 2000. godine neprekidno je dvije sezone nastupao na sceni Gradskoga kazališta u Bremenu te kao vodeći lirski tenor ostvario niz zapaženih uloga. Nakon bremenskog angažmana slijede gostovanja u milanskoj Scali, Bavarskoj državnoj operi, u Hamburgu, Dresdenu, na Bayreutskom festivalu, nastupi u Firenci, Genovi, u Operi de Bastille u Parizu... Zubin Mehta, Pierre Boulez, Bernard Haitink, Daniele Gatti, Gustavo Dudamel, Riccardo Mutti, Myung-Whun Chung, Christian Thieleman, Ivan Repušić... samo su neki od dirigenata s kojima je surađivao. Na sceni zagrebačkoga Hrvatskog narodnog kazališta prvi je put nastupio 2001. kao Alfredo u *Traviati* Giuseppea Verdija. Od 2003. do 2010. godine bio je angažiran kao prvak Opere splitskoga HNK-a. Od rujna 2016. Tomislav Mužek je prvak Opere Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. Dvostruki je dobitnik Nagrade hrvatskog glumišta: za ulogu *Nemorina* u operi *Ljubavni napitak* Gaetana Donizettija i za ulogu *Fausta* u istoimenoj operi Charlesa Gounoda (obje u produkciji HNK-a Split). Dobitnik je Godišnje nagrade *Vladimir Nazor* za 2009. godinu.

Bas **Luciano Batinić** srednjoškolsko obrazovanje stekao je u Gimnaziji *fra Andrija Kačić Miošić* u Makarskoj te u Glazbenoj školi Josipa Hatzea u Splitu kao trubač. Diplomirao je na zagrebačkom Stomatološkom fakultetu 2004. godine, a uz studij stomatologije učio je pjevanje kod Nonija Žuneca i na Muzičkoj školi Vatroslava Lisinskog u klasi profesora Bojana Pogrmilovića. Vokalnu tehniku usavršavao je kod Vitomira Marofa i u opernom studiju milanske Scale kod Leyle Gencer, Luciane Serra, Luisa Alve i Lea Nuccija. Sudionik je majstorskih tečajeva Christe Ludwig, Bonalda Giaiottija i Olivere Miljaković. U zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu debitirao je 2002. godine kao Pimen u *Borisu Godunovu* te je iste godine postao stalni član Opere, a 2009. unaprijeđen je u status prvaka. Od 2016. godine nositelj je naslova nacionalnog prvaka. Ostvario je brojne uloge svojega faha; među novijima ističu se Procida u *Sicilijanskoj večernjoj* Giuseppea Verdija, Arkel u operi *Peleas i Melisanda* Claudea Debussyja, Gurnemanz u *Parsifalu* Richarda Wagnera, baron Scarpia u *Tosci* Giacomo Puccinija, Filip II. u Verdijevu *Don Carlu* te Donald u *Ukletom Holandezu* Richarda Wagnera. Gostuje i u drugim opernim kućama: HNK-u Ivana pl. Zajca u Rijeci, HNK-u u Splitu, HNK-u u Osijeku, Komische Oper u Berlinu, Teatru *Gaetano Donizetti* u Bergamu, Teatru alla Scala u Milanu, Teatru La Fenice u Veneciji, Stadttheatru u Bernu, Theatru Sankt Gallen, Staatstheatru u Wiesbadenu, Theatru Erfurt, SNG-u Maribor, SNG-u Ljubljana, Operi Graz te u Semperoperi u Dresdenu. Dobitnik je niza nagrada i priznanja, među kojima su Nagrada hrvatskog glumišta za ulogu Leporella u *Don Giovanniju* W. A. Mozarta u izvedbi HNK-a Split 2007., Nagrada *Vladimir Ruždjak* 2005. i 2014., *Milka Trnina* 2013. te *Wagnerijanac* 2013. godine.

Latica Anić počela je učiti svirati violončelo u razredu Mihovila Karuze u dobi od sedam godina. Aktivno je sudjelovala na majstorskim tečajevima kod uglednih violončelista i pedagoga, kao što su Miklós Perényi, Jérôme Pernoo, László Fenyő, Jens Peter Maintz, Wolfgang Emanuel Schmidt, Gary Hoffman i drugi, a kao stipendistica zaklade *Musik und Jugend* pohađala je seminare Valtera Dešpalja na Muzičkoj akademiji u Lihtenštajnu. Akademsku godinu 2014./2015. provela je u sklopu programa Erasmus na Muzičkoj akademiji u Karlsruheu u razredu Lászla

Fenyőa, a diplomirala je u Zagrebu 2016. godine u razredu Valtera Dešpalja; od listopada iste godine usavršava se u razredima Raphaela Merlina i Michela Straussa na *Conservatoire à rayonnement régional de Boulogne-Billancourt* u Parizu. Pobjednica je državnih i međunarodnih natjecanja, od kojih se među posljednjima ističu prve nagrade na Međunarodnom violončelističkom natjecanju u Liezenu (Austrija) te na trećem Hrvatskom natjecanju mladih glazbenih umjetnika *Papandopulo* u Zagrebu. Godine 2015. osvojila je Nagradu grada Samobora na 12. Međunarodnom natjecanju mladih glazbenika *Ferdo Livadić* u Samoboru za najbolju izvedbu djela hrvatskog skladatelja, a 2017. pobijedila je na jubilarnoj, 50. Tribini *Darko Lukić* Hrvatskog društva glazbenih umjetnika i Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog. Članica je Ansambla *Esperanza*, koji je u 2018. godini primio prestižnu njemačku diskografsku nagradu *Opus Klassik*, a u rujnu i listopadu održao uspješnu koncertnu turneju, koja je uključivala i tri koncerta u dvorani *Elbphilharmonie* u Hamburgu. Kao solistica nastupila je uz Štutgartski komorni orkestar, Plevensku i Zagrebačku filharmoniju, Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije, Zagrebačke soliste, Dubrovački simfonijski orkestar i Splitski komorni orkestar. Recitale je održala u Austriji, Njemačkoj, Francuskoj, Portugalu, Makedoniji, Lihtenštajnu i Švicarskoj.

Eva Goreta (2007.) počela je učiti glasovir sa šest godina u Glazbenoj školi Pavla Markovca u Zagrebu, kod prof. Ivane Gorete. Odlična je učenica petog razreda Osnovne škole Pavleka Miškine i šestog razreda Glazbene škole Pavla Markovca. Dobitnica je više nagrada na hrvatskim i međunarodnim natjecanjima za mlade pijaniste. Dobitnica je prve nagrade na regionalnom i državnom Natjecanju učenika i studenata glazbe i plesa u Zagrebu 2017. te apsolutne prve nagrade na međunarodnim natjecanjima *Citta di San Dona di Piave* 2015. i *Giuliano Pecar* u Goriziji 2017. Treću nagradu osvojila je na međunarodnom natjecanju *Mladi virtuosi* u Zagrebu 2018. Na renomiranom natjecanju *Virtuosi per musica di pianoforte* u Usti na Labi (Češka, 2016.) osvojila je posebno priznanje. Pohađala je seminare kod poznatih pijanista i pedagoga: Rubena Dalibaltayana, Julije Gubajdulline i Vassilije Efstathiadou. Tijekom školovanja sudjelovala je na brojnim koncertima, smotrama i festivalima, solistički i u glasovirskom duu.

Lovre Marušić (Omiš, 1992.) glasovir počinje učiti u Osnovnoj glazbenoj školi *Lovro pl. Matačić* u Omišu kod prof. Rozarije Samodol. Na poziv ugledne ruske pijanistice i profesorice Natalije Troull, 2006. odlazi u Moskvu, na Središnju glazbenu školu pri Državnom konzervatoriju *P. I. Čajkovski*, koju je 2011. uspješno završio. Na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je u razredu profesora Ljubomira Gašparovića. Poslijediplomski studij nastavio je na Hochschule für Musik *Franz Liszt* u Weimaru kod Grigoryja Gruzmana.

Dobitnik je brojnih nagrada na uglednim pijanističkim natjecanjima, među kojima se ističu: druga i posebna nagrada za najbolju izvedbu Skrjabinove etide na Međunarodnom pijanističkom natjecanju slavenskih skladatelja *Stanisław Moniuszko* u Parizu (2009.), prva nagrada na Natjecanju *Aleksandar Skrjabin*, također u Parizu (2011.), prva nagrada i stipendija Zaklade *Dino Škrapić* (2015.) u Rovinju, prva nagrada na 2. Međunarodnom pijanističkom natjecanju u Karlovcu (2015.), prva nagrada i apsolutna pobjeda, nagrada komisije i nagrada publike na Međunarodnom pijanističkom natjecanju *Isidor Bajić* (2016.), prva nagrada i nagrada za najbolju izvedbu djela J. S. Bacha na Međunarodnom natjecanju *Jurica Murai* u Varaždinu (2016.), nagrada za najbolju izvedbu hrvatskog autora na Međunarodnom natjecanju *Ferdo Livadić* u Samoboru (2016.), Grand Prix 20. Međunarodnog pijanističkog natjecanja *Mihailo Vukdragović* u Šapcu (2016.), prva nagrada na međunarodnom natjecanju *New Stars* (2016.) u Manchesteru, prva nagrada na međunarodnom natjecanju *World Piano Teachers Assosiation* u Londonu (2017.), prva nagrada na 20. Međunarodnom natjecanju *Santa Cecilia* u Portu (2018.) te prva nagrada na Međunarodnom natjecanju IMF u Parizu (2018.). Dobitnik je Rektorove i Dekanove nagrade Sveučilišta u Zagrebu; član je Fondacije *Vladimir Spivakov*. Asistent je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu.

Pavao Mašić, dobitnik nagrade *Grand Prix Bach* i nagrade publike na Bachovu natjecanju orguljaša u Lausanni (2006.), razvija uspješnu karijeru koncertnog orguljaša i čembalista. Raznovrsni interesi njegova umjetničkog djelovanja obuhvaćaju repertoar baroka i romantizma – s naglaskom na opusima J. S. Bacha te francuskih i hrvatskih skladatelja koji, u kombinaciji s temeljitim istraživačkim radom, kao i stalnom potragom za što izražajnijim

interpretacijama, rezultiraju dojmljivim nastupima. Jedan od najafirmiranijih hrvatskih glazbenih umjetnika svoje generacije, Mašić djeluje kao glavni orguljaš crkve sv. Marka na Gornjem gradu u Zagrebu, gdje nastavlja bogatu tradiciju sviranja orgulja koja se u toj povijesnoj crkvi kontinuirano bilježi još od 1359. godine. Usporedno djeluje u zvanju izvanrednog profesora na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Redovito koncertira diljem Rusije, Europe, Izraela i Južne Amerike. Kvalitetu njegova umjetničkog djelovanja potvrđuje više od 25 važnih inozemnih i hrvatskih nagrada (*Ivo Vuljević, Kantor, Jurica Murai, Ivan Lukačić, Orlando, Porin, Milka Trnina, Nagrada grada Zagreba*) među kojima se izdvajaju nagrade na međunarodnim natjecanjima orguljaša u Lausanni, Zaragozi i Puli. Uz to, jedini je hrvatski kandidat koji je sudjelovao na glasovitom svjetskom natjecanju orguljaša u St. Albansu (Ujedinjeno Kraljevstvo) u više od 50 godina postojanja toga natjecanja. Mašićeve važne izvedbe su: *Šest partita i Umijeće fuge* J. S. Bacha, integralne izvedbe orguljskih opusa J. S. Bacha, C. Francka i D. Buxtehudea (u suradnji s Antom Knešaurom), koncerti za orgulje i orkestar Francisa Poulenca, Ante Knešauka, Stjepana Šuleka i Silvija Foretića, kao i intenzivan rad na pripremi i tisku sabranih djela za orgulje Anđelka Klobučara. Snima za Hrvatsku radioteleviziju i tvrtku Croatia Records; raznovrsna diskografija uključuje četiri solistička albuma ovjencana s 11 nagrada *Porin*, od kojih su čak dva albuma – *1685.* (2011.) i *Bach: Umijeće fuge* (2017.) – proglašena najboljim klasičnim albumima godine. U prosincu ove godine objavljen je i peti solistički album pod nazivom *Franjo Dugan: Sabrana djela za orgulje*, na kojem se prvi put predstavlja cijeli orguljski opus toga istaknutog skladatelja.

Filip Merčep diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u klasi prof. Igora Lešnika 2015. godine s popratnom pohvalom *Cum laude*. Još od studentskih dana Filip je aktivno prisutan na glazbenoj sceni; nastupa na mnogim uglednim festivalima, poput PASIC u Indianapolisu (SAD), festivalu komorne glazbe *Next Generation* u Švicarskoj, *Molyvos International Music Festivalu* u Grčkoj, Dubrovačkim ljetnim igrama, Osorskim glazbenim večerima, Muzičkom biennalu Zagreb, Splitskom ljetu te mnogim drugima. Nastupao je s brojnim orkestrima, poput Zagrebačke filharmonije, Simfonijskog orkestra HRT-a, Dubrovačkog simfonijskog orkestra, ORF simfonijskog orkestra Beč, Puhačkog orkestra Oružanih snaga RH. Uz solističko djelovanje, Filip Merčep je član ansambla Sudar Percussion s kojim je, u suradnji s velikim imenima klasične i *crossover* glazbe, punio dvorane te nastupao na poznatim festivalima zabavne i klasične glazbe u Hrvatskoj. Kao komorni glazbenik, surađivao je u raznovrsnim glazbenim projektima s renomiranim umjetnicima i ansamblima, a član je i kvarteta Marimba

s Katarzynom Myćkom. Kvartet je vrlo aktivan u Europi; u prosincu prošle godine bili su na prvoj turneji po Sjedinjenim Američkim Državama. Od 2015. godine, na poziv Katarzynie Myćke, radio je na International Katarzyna Myćka Marimba Academy u Hannoveru kao asistent za komornu glazbu, 2016. kao asistent na ljetnoj akademiji u Arosi (Švicarska), a 2017. kao asistent za komornu glazbu na IKMMA-i u Arcati (Kalifornija). Merčep je dobitnik brojnih nagrada. Ističu se: u 2011. godini - diskografska nagrada *Porin*, Nagrada grada Samobora i Nagrada HGM-a *Ivo Vuljević*; u 2013. - *YAMAHA Scholarship Award*, nagrada *Euro-Unit Yamaha* za najboljeg udaraljkaša Muzičke akademije u Zagrebu i Universal Marimba Competition, Belgija, druga nagrada; 2014. - Hrvatsko natjecanje mladih glazbenika *Papandopulo*, prva nagrada, te 2015. - Nagrada Zagrebačke filharmonije za najboljeg mladog glazbenika.

Lovro Peretić završio je Glazbenu školu Pavla Markovca kod profesora Xhevdeta Sahatxhije te XV. gimnaziju u Zagrebu. Trenutačno je apsolvent na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u razredu profesora Darka Petrinjaka. Jedan je od vrsnih gitarista mlađe generacije, što potvrđuju i rezultati s domaćih i međunarodnih natjecanja. Osvojio je prvu nagradu na Hrvatskom natjecanju mladih glazbenih umjetnika *Papandopulo* u Zagrebu, u kategoriji solista (2014.) i za komorne sastave.

Slijede prve nagrade i na sljedećim festivalima: *Zagrebački gitarski festival*, *Antwerpen gitaar festival* (Belgija), *Mörski festival gitare* (Slovenija), *Enrico Mercatali* u Goriziji (Italija), *Splitski gitarski festival*, *Sarajevski gitarski festival* (BiH), *Andrés Segovia* u Velbertu (Njemačka), *Anna Amalia* u Weimaru (Njemačka), *Porečki tirando*, *Muzički mostovi* u Grožnjanu, *Peja guitar festival* (Kosovo). Osvaja druge nagrade na *Volos guitar festivalu* (Grčka) i Natjecanju *Fernando Sor* u Rimu (Italija). Predstavljao je Hrvatsku na uglednim festivalima i koncertima, kao što su Festival *Vladimir Spivakov* u Moskvi (Rusija) i *Young hearts for music* (Austrija i Njemačka). Osim kao solist, aktivan je i u raznim komornim sastavima, od kojih su najvažniji duo s violinisticom Katarinom Kutnar i gitarski trio *Evocación*. Nastupao je sa Zagrebačkim solistima, Simfonijskim orkestrom Hrvatske radiotelevizije, Dubrovačkim simfonijskim orkestrom i drugima. Dobitnik je Dekanove nagrade i Rektorove nagrade Sveučilišta u Zagrebu. Trenutačno je na studentskoj razmjeni u Francuskoj, gdje studira na *L'École Supérieure Musique et Danse Hauts-de-France - Lille*, u razredu profesora Judicaëla Perroya. Sudjelovao je i na humanitarnom koncertu za Zakladu *Ana Rukavina* te u nizu televizijskih emisija. Redovito polazi Međunarodnu ljetnu školu Xhevdeta Sahatxhije u Pučišćima na Braču i sudjeluje na seminarima uglednih pedagoga. Dobitnik je priznanja Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za izvrsne rezultate.

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije stasao je postupnim povećavanjem prvog radijskog orkestra osnovanog 1929., samo tri godine nakon početka emitiranja tadašnjega Radio-Zagreba. Od godine 1957. počinje djelovati pod nazivom Simfonijski orkestar Radio-televizije Zagreb, od 1975. do 1990. naziv mu je Zagrebački simfoničari RTZ, a od 1991. nosi današnji naziv. Na čelu toga orkestra stajali su mnogi ugledni dirigenti: Pavle Dešpalj, Krešimir Šipuš, Josef Daniel, Oskar Danon, Milan Horvat, Uroš Lajovic, Vladimir Kranjčević i Nikša Bareza. Među mnogim dirigentima i solistima s kojima je ansambl surađivao bili su i Lovro von Matačić, Igor Markević, Franz Konwitschny, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Ernst Bour, Stjepan Šulek, Krzysztof Penderecki, Antonio Janigro, André Navarra, Leonid Kogan, Henryk Szeryng, Aldo Ciccolini, Ruža Pospíš-Baldani, Dunja Vejzović, Dubravka Tomšić-Srebotnjak, Rudolf Klepač, Ivo Pogorelić, Mstislav Rostropovič, Maksim Fedotov, Edita Gruberová, José Carreras, Ruggero Raimondi, Barbara Hendricks, Luciano Pavarotti i drugi. Uz redovitu koncertnu djelatnost u Zagrebu, te obvezu redovitog sudjelovanja u radijskom i televizijskom programu, Orkestar gostuje diljem domovine i u inozemstvu. Na tim je gostovanjima stekao priznanja te postao zaslužan promicatelj hrvatske kulture u svijetu. Početkom Domovinskoga rata glazbenici Simfonijskoga orkestra Hrvatske radiotelevizije, služeći domovini, održali su desetke koncerata na bojištima, od Osijeka, Pakraca, Lipika, Đakova, Gospića, Vinkovaca i Bošnjaka do Šibenika, Zadra, Karlovca, pa i Sarajeva. U prosincu 2014. Orkestar je održao uspješnu turneju po Italiji. Uz klasični i suvremeni repertoar te snimanja za potrebe Hrvatske radiotelevizije i diskografskih tvrtki, Orkestar čuva i hrvatsku glazbenu baštinu i suvremeno hrvatsko stvaralaštvo. U diskografskom opusu ističu se autorski albumi hrvatskih skladatelja Stjepana Šuleka, Milka Kelemena i Mire Belamarića, serija CD-ova posvećenih šefovima-dirigentima Orkestra, *Alpska simfonija* Richarda Straussa, album s djelima talijanskoga skladatelja Gina Marinuzzija starijega te CD *Donizetti Heroines* s Elenom Mošuc, Zborom Hrvatske radiotelevizije i maetrom Ivom Lipanovićem, objavljen 2013. za *Sony Classical*. Iste godine objavljen peterostruki album *Stjepan Šulek (1914. - 1986.): 8 simfonija*, u izdanju Hrvatske radiotelevizije, Cantusa i Hrvatskog društva skladatelja, nagrađen je diskografskom nagradom *Porin* u dvjema kategorijama: kao najbolji arhivski/tematsko-povijesni album

klasične glazbe i kao najbolja izvedba klasične glazbe (Šulekova *Sedma simfonija* pod ravnanjem maestra Pavla Dešpalja). Izvedba *Koncerta za alt-saksofon i orkestar* Pavla Dešpalja, uz solista Gordana Tudora, pod ravnanjem maestra Pavla Dešpalja, zaslužila je *Porin* 2016. u kategoriji najbolje izvedbe klasične skladbe. Među recentnim izdanjima je snimka prve hrvatske opere *Ljubav i zloba* Vatroslava Lisinskog, uz soliste, Zbor HRT-a i maestra Mladena Tarbuka (HRT, 2017.). U sezoni 2010./2011. Orkestar je obilježio 80. obljetnicu postojanja te je tom prigodom objavljena monografija o njegovu djelovanju uz dvostruki album na koji su uvrštene snimke šefova-dirigenata: Milana Horvata, Krešimira Šipuća, Josefa Daniela, Pavla Dešpalja, Vladimira Kranjčevića, Oskara Danona, Uroša Lajovica i Nikše Bareze. Orkestar je primio nagradu *Judita* koju dodjeljuje *Slobodna Dalmacija*, za nastup s pijanisticom Martinom Filjak pod ravnanjem Aleksandra Markovića na 59. Splitskom ljetu 2013. godine. Od sezone 2015./2016. šef-dirigent Simfonijskog orkestra Hrvatske radiotelevizije je Enrico Dindo.

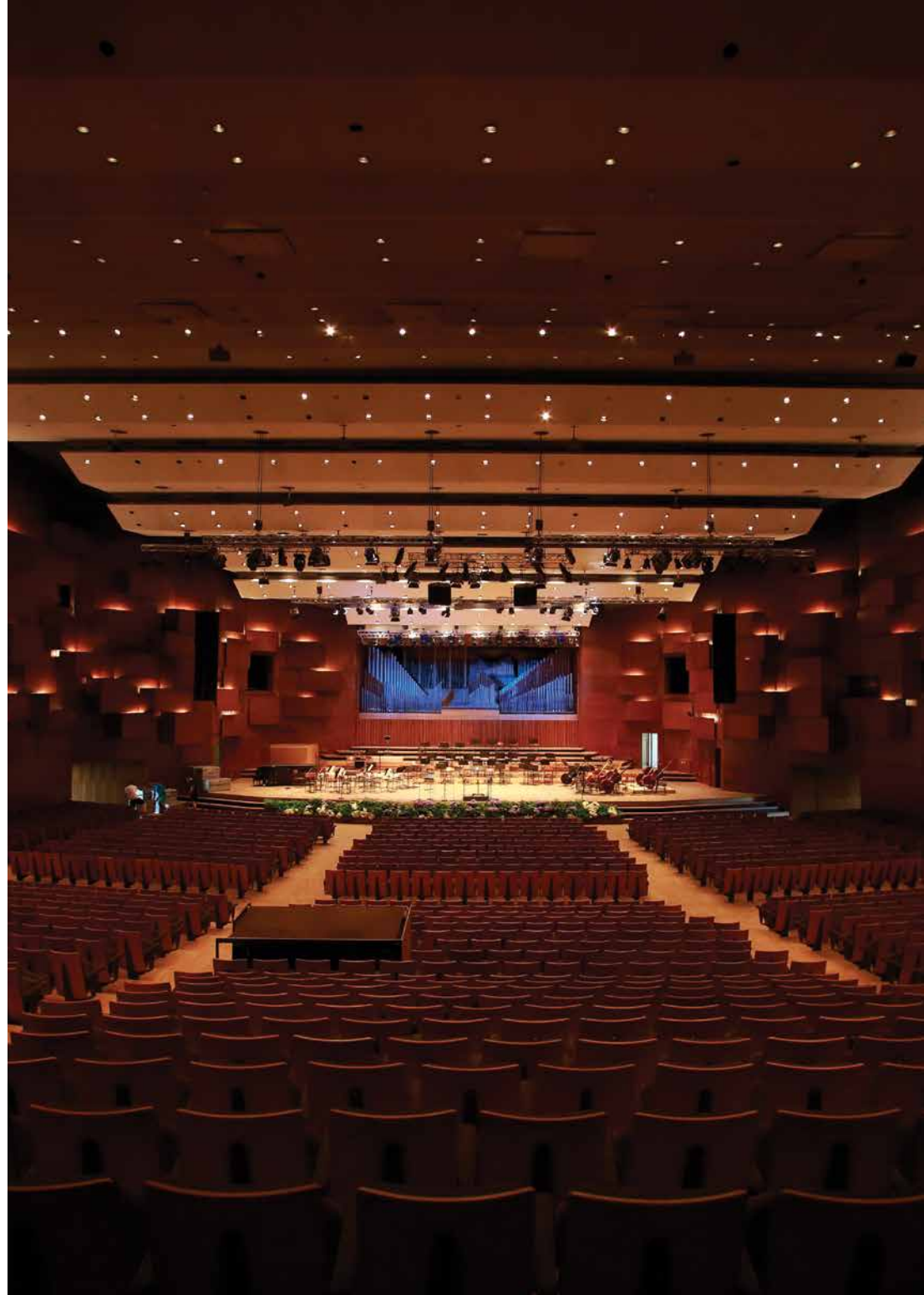
Zbor Hrvatske radiotelevizije osnovan je 1941. godine za potrebe tadašnjeg radijskog programa. Djelujući najprije kao komorni ansambl, s vremenom je prerastao u prvi veliki profesionalni zbor u Hrvatskoj. Od samih početaka, Zbor HRT-a, koji taj naziv nosi od 1991. godine, nastupa i samostalno i uz Simfonijski orkestar. Prvi samostalni javni koncert Zbor je održao 30. siječnja 1943. godine u Hrvatskom glazbenom zavodu, gdje se u to vrijeme nerijetko pridruživao i Orkestru u ciklusu javnih koncerata. U prvim godinama djelovanja, repertoar Zbora oblikovali su dirigenti Mladen Pozajić, Dragan Gürtl i Boris Papandopulo, a potom su taj put nastavili šefovi-dirigenti Sergije Rainis, Vladimir Kranjčević i Igor Kuljerić, čije su stvaralaštvo i dugogodišnje vodstvo ostavili snažan trag i čije su skladbe danas trajni dio repertoara Zbora, te Tonči Bilić. Upravo na poticaj Tončija Bilića, 1998. godine pokrenut je samostalni pretplatnički ciklus *Sfumato*, u sklopu kojega su premijerno predstavljene brojne skladbe hrvatskih autora i antologijski zborni opusi svjetske baštine. Također na inicijativu maestra Bilića, Zbor HRT-a primljen je 2016. u asocijaciju najuglednijih europskih komornih zborova Tenso. Izvodeći širok repertoar, u rasponu od renesansne do suvremene glazbe, *a cappella* i uz instrumentalnu pratnju, Zbor iskazuje izuzetnu svestranost, pa gostuje diljem Europe (Rim, Moskva, Salzburg, Milano, Pariz, Venecija, Berlin, Beč) te surađuje s nizom istaknutih dirigenata 20. i 21. stoljeća, među kojima su Lovro pl. Matačić, Milan Horvat, Pavle Dešpalj, Nikša Bareza, Vladimir Kranjčević, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Igor Markević, Valerij Poljanski, Niels Schweekendiek i Martina Batić te s mnogim solistima svjetskoga glasa. Zbor HRT-a dobitnik je Diplome *Milka Trnina* Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika za izuzetne umjetničke dosege u 2004. godini (na temelju izvedbe *Hrvatske mise* Borisa Papandopula) te niza diskografskih nagrada *Porin*. Diskografska ostvarenja ansambla čine hvaljena i nagrađivana izdanja, među kojima su *Boris Papandopulo: Hrvatska misa u d-molu* (Cantus, HDS, HRT, 2004.), *Kako jelen vrilo traži* (Orfej, HRT, 2006.), *Hrvatska božićna priča* (Cantus, 2011.), *Hrvatska glazba na Riva dei*

Schiavoni (Cantus, HDS, HRT, 2012.), trostruki DVD *Osorska trilogija* (Cantus, HDS, HRT, 2012.), *Donizetti Heroines* (Sony Classical, 2013.), *Ivan Zajc: Noćni čar* (HRT, 2014.), *Boris Papandopulo: Muka Gospodina našega Isukrsta (po Ivanu)* (HRT, 2015.), *Vinko Jelić: Audivi vocem* (HRT, 2016.), *Vatroslav Lisinski: Ljubav i zloba* (HRT, 2017.). Od sezone 2017./2018. na čelu Zbora kao šef-dirigent je maestro Tomislav Fačini.

Akademski zbor Ivan Goran Kovačić utemeljen je 1948. godine. Zbor su vodili ugledni hrvatski glazbenici: Mladen Jagušt, Duško Prašelj, Lovro Županović, Adalbert Marković, Dinko Fio, Vladimir Kranjčević i Saša Britvić. Od početka 2003. godine umjetnički je voditelj Luka Vukšić. Asistent umjetničkog voditelja je Veton Marevci. Zbor je nastupao pod ravnanjem najvećih domaćih i svjetskih glazbenika. Među njima su Lovro von Matačić, Milan Horvat, Zubin Mehta, sir Yehudi Menuhin, Krzysztof Penderecki, Lorin Maazel, Ennio Morricone, Noam Sheriff, Gerd Albrecht, Kazushi Ono, Alun Francis, Hans Graf, Kurt Masur, Dmitrij Kitajenko, Valerij Gergijev i sir Neville Marriner. Među solistima koji su pjevali s goranovcima su pjevačke legende Vladimir Ruždjak, Ruža Pospiš-Baldani, Ruggiero Raimondi, José Carreras, Andrea Bocelli, Inva Mula i mnogi drugi. Zbor je ostvario mnogobrojna inozemna gostovanja u Austriji, Bosni i Hercegovini, Francuskoj, Italiji, Izraelu, Kini, Koreji, Mađarskoj, Makedoniji, Meksiku, Nizozemskoj, Njemačkoj, Portugalu, SAD-u, Slovačkoj, Sloveniji, Vatikanu i Velikoj Britaniji, a nastupao je na međunarodnim festivalima Maggio Musicale Fiorentino, Settembre musica u Torinu, Flaneries musicales u Reimsu, Bečkim svečanim tjednima, XXI. Festivalu francuske glazbe u La Chaise-Dieuu, na Festivalu Ljubljana, Varaždinskim baroknim večerima, Dubrovačkim ljetnim igrama i Pulskom ljetu. Među orkestrima s kojima je Zbor nastupao su Bečki simfoničari, Moskovska državna filharmonija, Orkestar Gradskog kazališta u Firenci, Orkestar Nacionalne opere u Monte Carlu, Litavski nacionalni simfonijski orkestar, Izraelski simfonijski orkestar, Simfonijski orkestar iz Barija, Orkestar glazbene mladeži Njemačke, Slovenska i Sarajevska filharmonija. Zbor kontinuirano surađuje sa Zagrebačkom filharmonijom, Simfonijskim orkestrom HRT-a i Hrvatskim baroknim ansamblom. Visoki interpretativni dosezi Akademskog zbora *Ivan Goran Kovačić* potvrđeni su brojnim nagradama i priznanjima, među kojima izdvajamo Rektorovu nagradu Sveučilišta u Zagrebu, Nagradu grada Zagreba i Nagradu *Vladimir Nazor*.

Luka Vukšić (Zagreb, 1976.) studij dirigiranja završio je 1999. godine u klasi maestra Igora Gjadrova na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Poslijediplomski studij završio je na katedri za orkestralno dirigiranje Akademije *Ferenc Liszt* u Budimpešti, u klasi maestra Ervina Lukacsa i Tamasa Gala. Usavršavao se na seminarima Ronalda Zollmana, Jurija Simonova i Konrada von Abela. Dobitnik je Nagrade Hrvatske glazbene mladeži *Ivo Vuljević* za najuspješnijega mladog glazbenika 2000. godine, od kada djeluje kao stalni dirigent Akademskoga zbora *Ivan Goran Kovačić*. Od 2001. godine kao korepetitor, zborovođa i dirigent redovito surađuje sa Zborom HRT-a. Od svibnja 2016. zborovođa je u Operi HNK-a u Zagrebu. S Akademskim zborom *Ivan Goran Kovačić* i Zborom HRT-a izveo je brojna djela hrvatskog i svjetskog zorskog repertoara. Kao zborovođa surađivao je s istaknutim dirigentima, poput sir Nevillea Marrinera, Krzysztofa Pendereckog, Dmitrija Kitajenka, Milana Horvata, Vladimira Kranjčevića, Nikše Bareze, Uroša Lajovica, Ennija Morriconea, Stevena Sloanea, Noama Sheriffa, Pavela Kogana, Aluna Francisa, Leopolda Hagera, Michaela Schřnwndta i Justusa Frantza. Kao dirigent je nastupao s vodećim hrvatskim orkestrima (Zagrebačka filharmonija, Simfonijski orkestar HRT-a, Dubrovački simfonijski orkestar, Hrvatski barokni ansambl i Riječka filharmonija). Velik broj njegovih nastupa emitiran je na radiju i televiziji. Redovito i vrlo uspješno nastupa i u inozemstvu: u Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj, Meksiku i drugdje.

Ne očekuj večeras, draga slušateljice, dragi slušatelju, glazbu koja će Te zaokupiti ozbiljnošću promišljanja, tražiti od Tebe da se usredotočiš na prepoznavanje složenih misaonih i skladateljskih struktura. Večeras je pred Tobom čista magija, koja će svojim čudima opisati krug glazbe oko Tvog srca i voditi Te znanim i manje znanim predjelima nevjerojatne i raznolike tonske raskoši. Glazba je nepresušni izvor darova ljepote, osobito u ovim danima darivanja, u danima kad se prisjećamo da naš zajednički hram glazbe obilježava 45 godina otvorenih vrata za sve koji žele postati dijelom te magije.

I eto nas na početku. Započinjemo krug, ulazimo u magični svijet glazbe s hrvatskim autorom, jednom od središnjih ličnosti glazbe 20. stoljeća, dirigentom, violinističkim virtuozom, pedagogom, ali ponajprije skladateljem. To je **Stjepan Šulek** (1914. – 1986.). Bio je izvanredan glazbenik, snažna osobnost čvrstih tradicionalističkih gledišta, ali ispunjen glazbenim idejama koje je bogatim znanjem i erudicijom bilježio u četiri desetljeća stvaralaštva, razdoblju u kojem je stvorio respektabilan opus od osam simfonija, dvije opere, niz koncerata za solo glazbalo i orkestar, cikluse solo pjesama, glasovirske sonate... Nikad nije prihvatio, a ni uvažavao promjene koje su zahvatile hrvatsku glazbu potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina 20. st., držeći ih besmislenima; svaki ga se dan u isto vrijeme moglo vidjeti u *Kavkazu* kako sa svojim istomišljenicima i poštovateljima komentira aktualnosti; bio je britka jezika, neštedimice kritizirajući ono što nije ulazilo u njegov svjetonazor. Tu su britkost znali osjetiti i mnogi sugovornici, ali i njegovi učenici (odgojio je većinu istaknutih hrvatskih autora, od Milka Kelemena do Igora Kuljerića). Jednom je kazao, govoreći o redakciji nekog starog majstora na kojoj je upravo radio: „On nije znao što bi počeo s *blezerima*, bio je tu nemoćan. Ovako kako ih je on upotrijebio, to je baš onako kako bi svirala vatrogasna glazba, ne u Zagrebu, nego možda u Dubrovniku, pa se to moralo načiniti onako kako je to izgledalo, recimo, u ono rano hajdnovsko doba, pa čak ako uzmete možda i Stamitzu ili one blesave Bachove sinove.“ Ipak, bio je sav ispunjen glazbom, pa se ta britkost očitovala samo u dosljednosti kojom je zastupao vlastita gledišta i čuvao tradicionalne vrijednosti. Pišući kakav koncert za solo glazbalo i orkestar, nerijetko je i s pažnjom mislio na interpreta koji će ga izvesti. **Koncert za orgulje i orkestar** pod nazivom **Memento** napisao je 1974. za orguljaša i kolegu Anđelka Klobučara, koji je uz Zagrebačku filharmoniju i pod ravnanjem autora iste godine djelo u Zagrebu i praisveo (24. lipnja). Složena, gusta, monumentalna orkestracija, bogate linije romantizirane mašte, upravo u trećem stavku – koji večeras slušamo – ističu motiv na ime B-A-C-H, izražavajući i time duboko poštovanje skladatelja prema bogatstvu tradicije, koju je doživljavao i za koju se zalagao cijelim svojim umjetničkim bićem.

Nastavimo, međutim, krivuljom magije glazbe, u sasvim drugi svijet, promotrimo sadržaj imaginarnog broda, svojevrsne Noine arke u koju

* EK (Erika Krpan): Gost: Stjepan Šulek, *OD-DO*, 7/8, 1. srpnja 1980. str. 1

je francuski skladatelj **Camille Saint-Saëns** (1835. – 1921.) ukrcao niz životinja ne bi li s njima ostvario svojevrsne karnevalske svečanosti. Uz životinje, poput slonova, kornjača, klokana... su i pijanisti, kako bi se znalo da su posrijedi metafore. Saint-Saëns je skladao suitu **Karneval životinja** početkom 1886. za koncert koji je na pokladni utorak (Francuzi ga zovu *mardi gras* = masni utorak), dan uoči Pepelnice, organizirao violončelist Charles Lebouc, u to vrijeme ugledni komorni glazbenik i pedagog, poznat po organizaciji kućnih koncerata. Namjera je bila da se ljudi dobro zabave, ali na uljuđen način. Djelo je nakon korizme ponovljeno, kažu da je tada izvedbi nazočio i Franz Liszt i da se oduševio instrumentacijom. Skladatelj je potom zabranio javne izvedbe toga djela, bojeći se da su neki stavci – prema njegovu mišljenju – suviše neozbiljni pa bi mu mogli ugroziti ugled ozbiljnog skladatelja, jer njegova zoološka pjesmarica sadrži i mnogo lako prepoznatljivih citata, dječjih pjesmica i brojalica. Tek je oporukom dopustio da se djelo opet može javno izvoditi. Samo je **Labud**, trinaesti od ukupno četrnaest stavaka, bio izuzet iz te zabrane, postavši i ostavši do danas omiljeno djelo na violončelističkim repertoarima. Originalna partitura napisana je za flautu, klarinet, udaraljke, dva glasovira i gudački kvintet, a poslije su nastajale i inačice raznih autora. U originalnoj verziji *Labuda* violončelo prate dva glasovira, ali najčešće se izvodi uz pratnju samo jednog. Dirljiva ljepota melodijske kantilene potaknula je više znamenitih koreografa i plesača da joj pridruže interpretaciju pokreta; glasovita je ona Ane Pavlove u koreografiji Mikhaila Fokina, a nakon nje, svoje viđenje ostvarila je i Maja Plisecka.

Naše će nas putovanje glazbenom orbitom sada povući u posve drugačije glazbene prostore. Japanska skladateljica **Keiko Abe** (1937.) pripadnica je stare kulture, bitno drugačije od europske; u njezinoj su mašti glazbeni sadržaji nalazili drugačije izvore. Najprije je učila ksilofon i diplomirala na *Tokyo Gakugei University*, a 1962. je s dvojicom kolega utemeljila *Xebec Marimba Trio*, s kojim će njegovati popularnu glazbu i narodne pjesme, često u vlastitoj obradi, skrećući pozornost na sebe i svoj rad. Više nosača zvuka i televizijskih nastupa učvrstilo je njezinu karijeru, ponajprije izvođačku, a postupno i skladateljsku. Godine 1963. tvrtka Yamaha pozvala je japanske svirače marimbe da pomognu u dizajniranju novih instrumenata; izabrana je Keiko Abe jer je došla s izvornim i jasnim zamislima o zvuku i dizajnu marimbe; osobito su se investitorima svidjela njezina razmišljanja o tome kako marimbu uklopiti u ansamble i odmaknuti je od fokusiranosti na folklorni idiom. Njezine su ideje pokrenule novitete u Yamahinu dizajnu marimbe, čija je proizvodnja počela sedamdesetih godina 20. stoljeća. Osim toga, na njezinu inicijativu raspon nove marimbe bio je proširen za cijelu oktavu, od četiri oktave na pet, i taj je opseg otad postao standard glazbala za solističko sviranje. Abe je od toga vremena blisko povezana s Yamahom, a njihova prva serija batiča nosi njezino ime. Od 1962. sve više sklada, njezina brojna djela postaju sve popularnija među sviračima marimbe, osobito s obzirom na poboljšanja koja je uvela tvrtka Yamaha. Skladbu **Prizma rapsodija** za marimbu i orkestar skladala je Abe 1995. godine i sama 1996. praisvela djelo, kao i većinu

svojih skladbi. U petnaestominutnom djelu razlikuju se dvije cjeline odvojene dugom, vedrom kadencom. Prvi dio tehnički je vrlo izazovan, zbog izvedbe sa šest palica. Orkestar više funkcionira kao pratilac solo marimbe. Mnoge skladbe Keiko Abe postoje u više verzija. Tako i *Prizma rapsodija* postoji u obliku glasovirskog izvratka, koji je kroničar John R. Rausch 1996. godine ocijenio kao dobro napisan, jer iako bez instrumentalne boje koju stvara orkestracija, svodenje uloge glasovira na pravu mjeru ostavlja marimbi pravi i opravdan izvedbeni prostor.

Lûk koji ćemo sada proći na našem imaginarnom glazbenom putovanju golem je, ali vrijedi napora naše mašte.

Fantasia para un gentilhomme (Fantazija za gospodina) drugi je najpopularniji rad za solo gitaru i orkestar nakon znamenitog *Concierta de Aranjuez* španjolskog skladatelja **Joaquína Rodriga** (1901. – 1999.). Rodrigo je skladao koncert 1954. godine na molbu glasovitoga gitarista Andrésa Segovije, na kojega se i odnosi *gentilhombre* u naslovu djela. Segovia je djelo praisveo 5. ožujka 1958. u San Franciscu. Sudeći po popularnosti tih dviju skladbi, moglo bi se suditi da je Rodrigo kao skladatelj posebno vezan uz gitaru. Iako je, međutim, njegov opus za gitaru vrlo velik, ništa manja nije bila njegova pozornost ni kad je, primjerice, glasovir u pitanju. Iako slijep od djetinjstva, bio je izvrstan pijanist, a nacionalni su prizvuci objedinjujući parametar, važan ne samo za njegov opus nego i za mnoge njegove sunarodnjake. *Fantasia para un gentilhomme* četverostavačna je skladba, a stavci se temelje na šest kratkih plesova za solo gitaru španjolskog skladatelja iz 17. stoljeća Gaspara Sanza, koji čine dio Sanzova kapitalnog djela prikupljenog u tri knjige pod naslovom *Instrucción de música sobre la guitarra española* (Glazbeni nauk o španjolskoj gitari). Većina stavaka zadržava naslove koje im je Sanz izvorno dao. Treći stavak, ***Danza de las Hachas***, izrazito je plesnog karaktera, što se razaznaje i iz naziva. To živahno, kratko kretanje zapravo je interludij, koji povezuje meditativni prethodni stavak s dinamičnim završnim. Četvrti stavak ***Canario*** donosi glazbu koju je Sanz napisao u stilu narodnog plesa s Kanarskih otoka. Rodrigo odaje počast izvoru glazbe imitiranjem ptičjeg zova na kraju stavka, iako su Kanarski otoci tako nazvani zbog divljih pasa koji ondje obitavaju, a ne zbog ptica. Zanimljivo je da se taj stavak našao i na albumu *Love Beach rock-grupe Emerson, Lake & Palmer*, objavljenom 1978. godine.

Zadržat ćemo se još trenutak u plesnom ritmu, ovaj put u ritmu valcera. Ali ne bilo kakvog valcera. Postoji li itko tko u nekom životnom trenutku nije zastao zanesen valcerom poljskog majstora **Frédérica Chopina** (1810. – 1849.)? Ne zato što je posrijedi valcer, nego ponajprije zato što se oko skromnog tročetvrtinskog takta savilo čudesno bogatstvo glazbenih ideja, zanosnih, nadahnutih tema, složenih misli prepunih zahtjeva za interpretu o čijem senzibilitetu ovisi ljepota i dojmivost interpretacije. ***Valcer u cis-molu***, skladan 1847., objavljen kao drugi u opusu 64, posvećen je kraljici ondašnjih pariških salona – barunici Charlotte de Rothschild, supruzi poznatog bankara i mecena Nathaniela.

Barunica je i sama bila velika ljubiteljica umjetnosti, ali i slikarica – čak je izlagala u Parizu i Londonu – a prijateljela je s mnogim velikanima različitih grana umjetnosti. Četiri godine prije valcera dobila je prvi uistinu veliki dar: Chopin joj je posvetio *Baladu u f-molu*, najslaveniju u seriji njegovih balada. *Valcer u cis-molu* također je remek-djelo u svojoj kategoriji, trodijelnog je oblika s prelijepim melankoličnim temama, a Chopin ga obogaćuje na neočekivan način: nakon svakog javljanja tema – obje lirske i pjevne po karakteru – čujemo prozračan, eterični moto *perpetuo ritornela*.

Samo se magijom glazbe mogu preskakati kontinenti a da pritom nitko ne strada. Dapače. Nakon nježnog, ljupkog i profinjenog, potpuno europskog valcera, dočekuje nas majstor koji je snažno utjecao na razvoj američke glazbe u 20. stoljeću. Sve vezano uz život i karijeru američkog skladatelja **Georgea Gershwina** (1898. – 1937.) prava je američka priča o samoukom, siromašnom mladiću iz židovske obitelji, čija je nadarenost upijala glazbu sredine u kojoj su se jedna u drugu pretapale glazbe raznih naroda, stilova i uvjerenja. A on je slušao i ubrzo, može se reći užurbano, počeo stvarati songove, usvajajući ponajviše elemente *jazza*. Uspjeh je stigao tako brzo da nije dospio potrebnim školovanjem poduprijeti glazbeno nadahnuće, koje je bez prestanka „proizvodilo“ nove melodije. Kad je Gershwin predloženo da napiše koncert za glasovir i orkestar, bilo mu je samo 26 godina i nije bio baš potkovani u instrumentaciji. Iako se bavio ponajprije *jazzom*, predlagača, vođu orkestra i violinista Paula Whitemana zaintrigirao je pokušaj miješanja simfonijske glazbe i *jazza*. Organizirajući koncert takvih djela, pozvao je i Gershwina na suradnju. Gershwin se nije odlučio za koncert, nego za rapsodiju, a njegov brat Ira djelu je dao naslov ***Rapsodija u plavom***. Pomoć u instrumentaciji je dakako dobio, a do glasovitog uvoda s klarinetom došlo je slučajno, jer je na pokusu klarinetist improvizirao, a Gershwin se s razlogom oduševio i odlučio zadržati u partituri takav uvod, koji je postao neka vrsta zaštitnog znaka skladbe. O uspjehu i popularnosti koja je slijedila sve je poznato. Svaka izvedba *Rapsodije u plavom* izazivlje predodžbu o tim iznimnim američkim vremenima kad se činilo da je sve moguće doseći.

Nakon kratkog izleta u Ameriku, netko je mahnuo čarobnim štapićem i vratio nas u Europu, kako bismo mogli poslušati seriju uspješnica (kako se to danas rado kaže) koje su sve do jedne obilježile ne samo svoje nego i naše doba.

Carski valcer jedan je od najuspješnijih u opusu **Johanna Straussa mlađeg** (1825. – 1899.), *hitmakera* svojega vremena. Napisao ga je 1889. u povodu susreta austrijskog cara Franje Josipa I. i njemačkog cara Wilhelma II. i trebao je poslužiti kao „zdravica prijateljstva“ njemačkog i austrougarskog carstva. Straussov nakladnik Fritz Schimrock predložio je taj naslov, misleći da će takav zadovoljiti taštinu obojice vladara. Je li se tako uistinu i dogodilo? Tko zna? Taštine vladara su beskrajne. U svakom slučaju, valcer se nakon prve izvedbe 1889. mogao čuti u svim zakutcima Beča i Austrije, šireći svoju popularnost u koordinatama koje

u prvi mah gotovo da nisu bile zamislive. Valcer se doimlje svečanim, poput dizanja zastora uoči nekog scenskog prizora. Susret careva možda se i činio kao predstava. Stoga slijede tri djela, od kojih svako ima svoju izvanglazbenu priču koja je – podjednako kao i glazba – vrijedna magije unutar koje se trenutačno kreće naša mašta.

Ruski skladatelj **Aleksandr Porfirevič Borodin** (1833. – 1887.) svakako se ubraja u važne umjetnike. Nije bio samo skladatelj i član glasovite ruske Petorice, nego i kemičar, djelujući uspješno na oba međusobno udaljena područja. Stručnjaci kažu da je njegova jedina opera **Knez Igor** (1869./1870.) „remek-djelo ruskog opernog stvaralaštva i autentična nacionalna opera s naglašenim epsko-herojskim i domoljubnim elementima te glazbenim tkivom zasnovanim na folklornoj glazbi“. **Polovječkim plesovima** završava drugi čin opere; ti se plesovi često izvode zbog glazbe ispunjene strastvenom, romantičnom dramatskom energijom s egzotičnim, orijentalnim detaljima: sve je to kao cjelina dovoljno da se odmakne od operne pripovijesti i privuče slušatelja u svoj čarobni krug, kojemu komentat gotovo i nije potreban.

Potpuno je drugačija pripovijest o Háryju Jánosu. **Háry János** (1926.) mađarska je narodna opera u četiri dijela mađarskoga skladatelja **Zoltána Kodályja** (1882. – 1967.), temeljena na komičnom epu **Veteran** Jánosa Garaya. Praizvedena je 1926. godine u Kraljevskoj mađarskoj opernoj kući u Budimpešti. To je priča o veteranskom husaru u austrijskoj vojsci u prvoj polovici 19. stoljeća, koji u seoskom svratištu zabavlja prisutne izmišljajući fantastične priče o svojim herojskim pothvatima. U tim je pričama, primjerice, osvojio i srce Napoleonove supruge, carice Marije Lujze, a zatim i pobijedio Napoleona i njegovu vojsku. Ipak, on će na kraju odbaciti sva bogatstva i vratiti se u svoje selo svojoj dragoj. Kodály je u predgovoru partiture zapisao: „Háry je seljak, veteranski vojnik koji dan za danom sjedi u konobi pričajući o svojim herojskim događajima; priče koje je sastavila njegova mašta nerazdvojiva su mješavina realizma i naivnosti, humora i patosa.“ On također primjećuje da „premda se površno čini da je samo hrabar, u osnovi je prirodni vizionar i pjesnik. Nije važno to što njegove priče nisu istinite, one su plod živahne mašte, koja nastoji za sebe i za druge stvoriti prekrasan svijet sanja.“ Godinu dana poslije praizvedbe opere, Kodály je napisao šesterostavačnu istoimenu suitu koja prati priču o Háryju Jánosu. **Intermezzo** je peti stavak suite.

Valja nam sada samo prekoračiti granicu i vratiti se nešto godina unatrag, jer je u Češkoj 1866. skladatelj **Bedřich Smetana** (1824. – 1884.) dovršio svoju operu **Prodana nevjesta**, jedno od najvažnijih čeških opernih ostvarenja, pravu nacionalnu operu, danas omiljenu u brojnim opernim svjetskim kućama, koja također sadrži plesni prizor kao obvezatni dio strukture tradicionalnog opernog poretka. To je **Ples komedijaša**, cirkusanata koji na početku trećeg čina dolaze u selo da bi zabavili podjednako imaginarnu publiku na pozornici kao i onu pravu u gledalištu. Tako su u vedrom, na trenutke i raspojasanom tonu završile

današnje operne pripovijesti koje je magija glazbenoga kruženja svijetom privukla u okrilje našega hrama glazbe.

Postoji, međutim, i glazba o kojoj se čovjek jedva usuđuje ispisivati riječi. Kao da riječi, što god promislimo ili činimo, zaostaju za snagom koja izbija iz glazbe, koja je sama po sebi čarolija i dodatna joj riječ uopće nije potrebna. Stoga kažimo tek da je veliki barokni majstor **Georg Friedrich Händel** (1685. – 1759.) napisao oratorij **Mesija** 1741. godine na tekstovni predložak Charlesa Jennensa, koji se oslanja na biblijske tekstove te da je njegov sadržaj sljedeći: u prvom dijelu oratorija starozavjetni proroci predviđaju dolazak Mesije, drugi dio obuhvaća Kristovu muku i smrt te uskrsnuće, prvo širenje Evanđelja po svijetu i konačni iskaz o Božjoj slavi sažet u **Aleluji**. Treći dio počinje obećanjem otkupljenja, a slijedi predviđanje dana posljednjeg suda i „općeg uskrsnuća“, završavajući konačnom pobjedom nad grijehom i smrću te slavljenjem Krista. Prema glazbeniku Donaldu Burrowsu, veći dio teksta pun je aluzija pa je u velikoj mjeri neshvatljiv onima koji ne poznaju biblijske zapise. Za dobrobit publike, Jennensov je tekst tiskan uz objašnjenje razloga za izbor biblijskih odlomaka i motiva. Himnički usklik **Aleluja** početak je završnice današnjega magičnog putovanja svijetom glazbe. Himničkom se zapjevu pridružuje osjećajima potpuno drugačiji svijet glazbenog iskaza o stanju ljudske duše.

Slijedi, naime, dirljiv operni prizor, prizor patnje, dramatični podsjetnik na pitanje slobode kao temeljnog uvjeta za život. Ovaj put to je opera **Nabucco** (1842.) **Giuseppa Verdija** (1813. – 1901.) i spomen na događaje vezane uz osvajanje Jeruzalema te sužanjstvo Židova. Psalm 137 nadahnuće je za Verdijev **Zbor židovskog roblja**. Uvod psalma dojmljivo izražava patnju zarobljenog naroda: „Na vodama babilonskim sjedili smo i plakali spominjući se Siona.“

Postoji li glazba koja može nadmašiti posljednji stavak **Devete simfonije** (1822. – 1824.) **Ludwiga van Beethovena** (1770. – 1827.) u trenutku kad se želi zatvoriti krug našega današnjeg magičnog putovanja svijetom glazbe? Iako je, kako zapisuju kroničari, autor **Nabucca** Giuseppe Verdi za četvrti stavak rekao da je „loše sastavljen“, ništa nije stalo na put slavi koju je **Oda radosti** (1785.) Friedricha Schillera postigla zahvaljujući Beethovenovu posezanju za njezinim tekstom kao predloškom za gotovo orgijastičko slavljenje ljubavi, života, svih darova Božjih, pa i glazbe koja nam uistinu pruža mnogo radosti. „Radosti, božanska iskro, divna kćeri edenska, žarom tvojim prožeti smo, u tvom hramu, Nebeska!“ – to su stihovi kojima Schiller počinje svoju **Odu**, a mi s radošću, kojom završni stavak **Presto** Beethovenove **Devete simfonije** gotovo dva stoljeća nakon što je napisan nepodijeljeno osvaja srca diljem svijeta, završavamo večerašnji susret.

Aleksandr Porfirevič Borodin

Baletna suita *Polovječki plesovi* iz 2. čina opere *Knez Igor*
Libreto: Aleksandr Porfirevič Borodin; prijevod: Radomir Venturin

Невольницы:

Улетай на крыльях ветра
Ты в край родной, родная песня наша,
Туда, где мы тебя свободно пели,
Где было так привольно нам с тобою.
Там, под знойным небом,
Негой воздух полон,
Там под говор моря
Дремлют горы в облаках;
Там так ярко солнце светит,
Родные горы светом заливая,
В долинах пышно розы расцветают,
И соловьи поют в лесах зеленых,
И сладкий виноград растет.
Там тебе привольней, песня,
Ты туда и улетай.

Половцы:

Пойте песни славы хану! Пой!
Славьте силу, дочесть хана! Славы!
Славен хан! Хан!
Славен он, хан наш!
Блеском славы
Солнцу равен хан!
Нету равных славой хану! Нет!
Чаги хана славят хана.
Хана своего.

Robinje:

Na krilima vjetra leti
U kraj nam mili, mila pjesmo naša,
Onamo gdje smo pjevale te sretne,
Gdje družile smo slobodno se s tobom!
Ondje, pod žarkim nebom
Zrak je miline pun,
Ondje uz romon mora
Počivaju oblačne gore;
Ondje sunce jarko sjaji,
Mile obasjava gore,
U dolinama ruže bujno cvatu,
Slavuji poju u zelenoj šumi,
I slatko dozrijeva grožđe.
Ondje prostireš se, pjesmo,
Ti poleti u taj kraj!

Polovci:

Pjevajte u slavu kana! Poj!
Slavite moć, čast nam kana! Štuj!
Slava kanu! Kan!
Slavan je, kan naš!
Sjajem slave
Sunce naš je kan!
Nitko nije ravan kanu! Ne!
Gljive kana slave kana.
Kana svojega.

Georg Friedrich Händel

Aleluja, završni zbor drugog dijela oratorija *Mesija*

Tekst: Biblija, Otk 19, 6; 11, 15

32

Hallelujah, hallelujah, hallelujah,
 hallelujah, hallelujah...

For the lord God omnipotent reigneth,
 Hallelujah, hallelujah, hallelujah, hallelujah...

The kingdom of this world
 Is become
 The kingdom of our Lord,
 And of His Christ...

And He shall reign forever and ever...

King of kings, forever and ever,
 hallelujah, hallelujah,
 And lord of lords, forever and ever,
 hallelujah, hallelujah...

And He shall reign...

Hallelujah, hallelujah, hallelujah,
 hallelujah, hallelujah....

Aleluja, aleluja, aleluja,
 aleluja, aleluja...

Zakraljeva Gospod, Bog naš, Svevladar!
 Aleluja, aleluja, aleluja, aleluja...

Kraljevstvo ovoga svijeta
 Postade
 Kraljevstvo Gospodara našega
 I Pomazanika njegovoga....

I kraljevat će u vijeke vjekova...

Kralj kraljeva, u vijeke vjekova,
 aleluja, aleluja,
 I gospodar gospodarâ, u vijeke vjekova,
 aleluja, aleluja...

I kraljevat će....

Aleluja, aleluja, aleluja,
 aleluja, aleluja...

Giuseppe Verdi

Zbor židovskog roblja (Va, pensiero) iz 3. čina opere *Nabucco*

Libreto: Temistocle Solera; prijevod: Morana Čale

33

Va, pensiero, sull'ali dorate;
 va, ti posa sui clivi, sui colli,
 ove olezzano tepide e molli
 l'aure dolci del suolo natal!

Del Giordano le rive saluta,
 di Sionne le torri atterrate...
 O, mia patria, sì bella e perduta!
 O, membranza, sì cara e fatal!

Arpa d'or dei fatidici vati,
 perché muta dal salice pendi?
 Le memorie nel petto raccendi,
 ci favella del tempo che fu!

O simile di Sòlima ai fati
 traggi un suono di crudo lamento,
 o t'ispiri il Signore un concerto
 che ne infonda al patire virtù.

Podi, misli, na zlatnim krilima,
 Podi, sleti na padine, na brežuljke
 Gdje mlako i vlažno mirišu
 Povjetarci rodnoga tla!

Pozdravi obale Jordana,
 Srušene tornjeve na Sionu...
 Oh, lijepa i izgubljena domovino moja!
 Oh, draga i kobna uspomeno!

Zlatna harfo vidovitih proroka,
 Zašto nijemo visiš s vrbe?
 Razbuktaj opet sjećanja u grudima,
 Pripovijedaj nam o minulome dobu!

Ili sudbi Jeruzalema primjerenim
 Žalobnim zvukom zabruji,
 Il' neka te Gospodin nadahne suglasjem
 Koje će nam dati snage dok patimo.

Ludwig van Beethoven

Finale iz Devete simfonije u d-molu, op. 125

An die Freude / Radosti

Tekst: Friedrich Schiller, prepjev: Sead Muhamedagić

*O Freunde, nicht diese Töne!
 Sondern lasst uns angenehmere
 anstimmen und freudenvollere.
 Freude! Freude!*

Freude, schöner Götterfunken,
 Tochter aus Elysium,
 Wir betreten feuertrunken,
 Himmlische, dein Heiligtum.
 Deine Zauber binden wieder,
 Was die Mode streng geteilt,
 Alle Menschen werden Brüder,
 Wo dein sanfter Flügel weilt.
 Seid umschlungen, Millionen!
 Diesen Kuß der ganzen Welt!
 Brüder - überm Sternenzelt
 Muß ein lieber Vater wohnen.

Wem der große Wurf gelungen,
 Eines Freundes Freund zu sein,
 Wer ein holdes Weib errungen,
 Mische seinen Jubel ein!
 Ja - wer auch nur eine Seele
 Sein nennt auf dem Erdenrund!
 Und wers nie gekonnt, der stehle
 Weinend sich aus diesem Bund.
 Was den großen Ring bewohnet,
 Huldige der Sympathie!
 Zu den Sternen leitet sie,
 Wo der Unbekannte thronet.

Freude trinken alle Wesen
 An den Brüsten der Natur,
 Alle Guten, alle Bösen
 Folgen ihrer Rosenspur.
 Küsse gab sie uns und Reben,
 Einen Freund, geprüft im Tod,
 Wollust ward dem Wurm gegeben,
 Und der Cherub steht vor Gott.
 Ihr stürzt nieder, Millionen?
 Ahnest du den Schöpfer, Welt?

*Prijatelji, ne ove tonove,
 Nego ugodnije nam dajte
 I radosnije da zapjevamo!
 Radosti! Radosti!*

Radosti, božanska iskro,
 Divna kćeri edenska,
 Žarom tvojim prožeti smo,
 U tvom hramu, Nebeska!
 Čarobnost se tvoja laća
 Sveg' što dijeli navika,
 Svi će ljudi biti braća
 Sred tvog blagog okrilja.
 Združite se, milijuni,
 Cjelov svijet nek' prožima,
 Nad zvjezdanim dvorima
 Otac drag nas mirom puni.

Golema kog' sreća zgodi,
 Drug da drugu bude on,
 S milom ženom tko se srodi,
 Neka kliče zanosno.
 Sretan tko bar biće jedno
 Svojim zvati može sad,
 Tko ga nema, plaćuć' bijedno
 U svoj nek' se skrrije jad.
 Sve što krugom zemnim hodi,
 Neka kliče sveudilj!
 Sve do zvijezda seže cilj,
 K Neznanoga tronu vodi.

Radost pije biće svako
 Na prirode prsima,
 Dobri, pa i zli - dakako,
 U njoj slijede ružin trag.
 Cjelove nam trsje dade,
 Prijatelja predobrog,
 Za nasladu i crv znade,
 Kerubina motri Bog.
 Prignite se, milijuni,
 Tvorca, svijete, slutiš li?

Such ihn überm Sternenzelt!
 Über Sternen muß er wohnen.

Freude heißt die starke Feder
 In der ewigen Natur.
 Freude, Freude treibt die Räder
 In der großen Weltenuhr.
 Blumen lockt sie aus den Keimen,
 Sonnen aus dem Firmament,
 Sphären rollt sie in den Räumen,
 Die des Sehers Rohr nicht kennt.
 Froh, wie seine Sonnen fliegen
 Durch des Himmels prächtgen Plan,
 Wandelt, Brüder, eure Bahn,
 Freudig wie ein Held zum Siegen.

Aus der Wahrheit Feuerspiegel
 Lächelt sie den Forscher an.
 Zu der Tugend steilem Hügel
 Leitet sie des Dulders Bahn.
 Auf des Glaubens Sonnenberge
 Sieht man ihre Fahnen wehn,
 Durch den Riß gesprengter Särge
 Sie im Chor der Engel stehn.
 Duldet mutig, Millionen!
 Duldet für die beßre Welt!
 Droben überm Sternenzelt
 Wird ein großer Gott belohnen.

Göttern kann man nicht vergelten,
 Schön ist's, ihnen gleich zu sein.
 Gram und Armut soll sich melden,
 Mit den Frohen sich erfreun.
 Groll und Rache sei verziehen,
 Unserm Todfeind sei verziehn,
 Keine Träne soll ihn pressen,
 Keine Reue nage ihn.
 Unser Schuldbuch sei vernichtet!
 Ausgesöhnt die ganze Welt!
 Brüder - überm Sternenzelt
 Richtet Gott, wie wir gerichtet.

K zvijezdam' pogled uzdigni!
 S neba On nas snagom puni.

Radost jako pero znači
 U prirodi vječitoj,
 Njom se vrte svi kotači
 U toj uri svemirskoj.
 Sveđ iz kličâ cvijeće zove,
 Sunca svodom prohode,
 Dovodi nam sfere nove,
 Što ih oči ne vide.
 Veselo nek' lete sunca
 Kroz nebeski divan svod.
 Junački vas, braćo, hod
 Vedro vodi put vrhunca.

Iz zrcala od istine
 Znalcu ona smiješi se,
 Do kreposti uz strmine
 Čilo patnik penje se.
 S brijega vjere jarko bliješte
 Njene divne zastave;
 Lijesovi se ruše, trešte,
 Radost grli anđele.
 Trp'te hrabro, milijuni!
 Trpite za bolji svijet!
 K zvijezdama nas nosi let!
 Bog nas velik blagom puni.

Na božanstva nema ljutnje,
 Jednak bit' im lijepo je,
 Čemer s bijedom i bez šutnje
 S vedrima se raduje.
 Svetiti se - čemu sada?
 Nedругu se prašta sve,
 Neka suza njim ne vlada,
 Nek' ga mine kajanje.
 Knjigu krivnjâ poništimo,
 Neka izmiri se svijet!
 Braćo, k zvijezdam' vodi let!
 Sudac Bog je, mi sudismo!

Freude sprudelt in Pokalen,
In der Traube goldnem Blut
Trinken Sanftmut Kannibalen,
Die Verzweiflung Heldenmut.
Brüder, fliegt von euren Sitzen,
Wenn der volle Römer kreist,
Laßt den Schaum zum Himmel spritzen:
Dieses Glas dem guten Geist!
Den der Sterne Wirbel loben,
Den des Seraphs Hymne preist,
Dieses Glas dem guten Geist
überm Sternenzelt dort oben!

Festen Mut in schweren Leiden,
Hilfe, wo die Unschuld weint,
Ewigkeit geschwornen Eiden,
Wahrheit gegen Freund und Feind,
Männerstolz vor Königsthronen -
Brüder, gält' es Gut und Blut:
Dem Verdienste seine Kronen,
Untergang der Lügenbrut!
Schließt den heil'gen Zirkel dichter,
Schwört bei diesem goldnen Wein,
Dem Gelübde treu zu sein,
Schwört es bei dem Sternenrichter!

Radost kulja iz pokala,
Krv u grozdu rumena,
Blagost, piće kanibala,
Očaj, hrabrost stamena.
Braćo, smjesta u visine,
Kada kruži pehar taj,
Pjena nek' se k nebu vine,
Dobrom duhu pehar daj!
Njemu zvijezde hvalu zbore,
Serafini kliču, znaj,
Dobrom duhu pehar daj,
U zvjezdanom dvorcu, gore.

Radost, hrabrost u patnjama,
Uzdanica nedužnih,
Vječnost časnim prisegama,
Istina spram ljudi svih,
Ponosan pred tronom biti,
Život, braćo, krv je, čast:
Zasluga se krunom kiti,
Pogubna je laži slast.
U krug sad se zbijte smjerno,
Vincem se okrijepite,
Zavjet revno slijedite,
Zvjezdotvorcu služeć' vjerno.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog,
Zagreb, Trg Stjepana Radića 4
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica: Dubravka Bukojević
Urednica: Jelena Vuković
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ilie
Tisak: Stega tisak d.o.o., Zagreb
Naklada: 500 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

VATROSLAV LISINSKI

LJUBAV I ZLOBA

izvorna opera u dva čina

PRVO SUVREMENO NOTNO IZDANJE PRVE HRVATSKE
NACIONALNE OPERE O 200. OBLJETNICI ROĐENJA
NJEZINA SKLADATELJA, VATROSLAVA LISINSKOGA!

Dobrodošli u našu web trgovinu!

www.mic.hr

KONCERTNA DVORANA VATROSLAVA LISINSKOG
MUZIČKI INFORMATIVNI CENTAR

Kneza Mislava 18
10000 Zagreb, Hrvatska /Croatia
+385 1 4501 187; 4501 189; 4501 204
mic@mic.hr

www.lisinski.hr / www.mic.hr

**“JA SAM SVOJ
BONUS ISKORISTILA
ZA NOVI LAPTOP,
A ZA ŠTO ĆETE VI?”**

UNAPRIJEDITE POSLOVANJE UZ NOVU MAGENTA 1 BUSINESS PONUDU

Odaberite najbolje **fixsne** i **mobilne** usluge, a dobiveni **MAGENTA 1 BONUS** iskoristite za povoljniju kupnju informatičkih usluga i opreme.

Više informacija na hrvatskitelekom.hr/poslovni/magenta1business.

Posjetite najbliže **T prodajno mjesto** ili nazovite **0800 9100**.

ŽIVJETI ZAJEDNO

**LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI**
NEPROGNOZIV DOZVILJAJ
18/19

Subota, 11. 1. 2019.

ACADEMY OF ST. MARTIN IN THE FIELDS

JOSHUA BELL

violina i umjetničko vodstvo

Academy of St. Martin in the Fields, kultni komorni gudački orkestar, utemeljio je sir Neville Marriner 1958. s ciljem promicanja napose barokne glazbe. Ansambl je s vremenom proširio repertoar i obuhvatio glazbu i drugih razdoblja, ostajući sve do danas na vrhu svjetske ljestvice najcjenjenijih. Resi ga jedna od najopsežnijih diskografija s više od 500 izdanja i bogat raspored međunarodnih turneja. Uvijek iznova pomiče granice izvrsnosti, muzicirajući u prestižnim koncertnim prostorima od New Yorka do Pekinga. Svojom neposrednošću, otvorenošću i domišljatošću, koji se posebno očituju sve brojnijim edukativnim i interaktivnim programima, dopire do sve brojnijeg slušateljstva svih uzrasta i staleža. Ansambl djeluje pod vodstvom Joshue Bella, „pjesnika violine“, koji ne prestaje oduševljavati publiku svojom virtuožnošću. Nemirna duha, strastven, jedinstvenog šarma i svestranih glazbenih interesa postao je klasična superzvijezda koja će slušatelje ciklusa *Lisinski subotom* sigurno ostaviti bez daha.

Grad
Zagreb

AUTOWILL
Vaš OPEL partner

ZAGREB
moj grad

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIVIM DOŽIVLJAJI | INVALUABLE EXPERIENCE

